

Rejent * rok 33 * nr 1(381)
styczeń 2023 r.

Glosa

do postanowienia Sądu Najwyższego z 9.08.2019 r., II CSK 277/19*

Jeżeli osoba mająca podpisać pismo stwierdzające treść testamentu ustnego (art. 952 § 2 k.c.) umie czytać, lecz nie może się podpisać, dopuszczalne jest zastosowanie w drodze analogii art. 79 k.c.

I. Stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w głównej tezie uzasadnienia głosowanego postanowienia, zasługuje na aprobatę. W związku z powyższym naszym celem jest wzmocnienie niektórych przesłanek argumentacyjnych, wykazujących trafność komentowanego orzeczenia.

Zasadniczym problemem, który został rozstrzygnięty w głosowanym postanowieniu Sądu Najwyższego, jest kwestia oceny spełnienia ustawo-

* Postanowienie wraz z uzasadnieniem zostało opublikowane w OSNC 2020, nr 7-8, poz. 59. W czerwcowym wydaniu „Rejenta” z 2021 r. ukazała się obszerna, aprobująca glosa G. Wolaka do komentowanego postanowienia Sądu Najwyższego. Niemniej ponowne odniesienie się do tego orzeczenia uważamy za uzasadnione z dwóch powodów. Po pierwsze, zagadnienie poprawności sporządzenia testamentu ustnego odgrywa doniosłą rolę zarówno z punktu widzenia nauki, jak i praktyki prawniczej. Po drugie, sposób prowadzenia przez nas rozważań jest diametralnie odmienny od tych analiz, które zawiera wspomniane opracowanie.

wych wymagań przewidzianych dla pisma, dokumentującego treść testamentu ustnego, o którym mowa w art. 952 kodeksu cywilnego¹. Mając powyższe na względzie, istotną sprawą jest odtworzenie okoliczności, w jakich zostało złożone oświadczenie woli spadkodawcy o powołaniu do spadku.

II. Ze stanu faktycznego, przedstawionego w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego, wynika, że spadkodawca oświadczył swą ostatnią wolę ustnie ze względu na istniejącą realną obawę rychłej śmierci. Oświadczenie o powołaniu do spadku swego bratanka spadkodawca złożył w obecności czterech świadków, wśród których byli m.in. wójt gminy oraz siostra powołanego spadkobiercy. Jedną z osób obecnych przy tej czynności był także geodeta gminy, który – pełniąc funkcję protokolanta – natychmiast po złożeniu przez spadkodawcę oświadczenia woli spisał jego treść. W sporządzonym dokumencie wskazane zostało miejsce i data złożenia oświadczenia, a także miejsce i data sporządzenia pisma. Dokument został podpisany przez troje świadków, wśród których był wójt gminy oraz siostra powołanego do spadku spadkobiercy, natomiast spadkodawca odcisnął na nim tuszowy odcisk palca.

W ocenie sądu rejonowego sposób złożenia ostatniej woli przez spadkodawcę nie pozwala zakwalifikować go jako ważnego testamentu allograficznego (art. 951 § 1 k.c.), jednak dokonane czynności spełniały wymagania stawiane testamentowi ustnemu, przewidzianemu w art. 952 k.c. Wymagana na podstawie tego przepisu przesłanka rychłej śmierci spadkodawcy nie była przez nikogo kwestionowana, a wystarczającym potwierdzeniem jej spełnienia był fakt, że spadkodawca zmarł cztery dni po sporządzeniu testamentu.

Wprawdzie wobec jednej z osób uczestniczących przy złożeniu oświadczenia woli o powołaniu do spadku zachodziła przesłanka wskazana w art. 957 § 1 k.c., uniemożliwiająca uznanie jej za świadka (siostra spadkobiercy, jako krewna II stopnia), jednak pozostałe trzy osoby mogły pełnić rolę świadków. Ich liczba – w świetle art. 952 § 1 k.c. – była wystarczająca, aby spadkodawca mógł ważne wyrazić swą ostatnią wolę.

¹ Ustawa z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 ze zm.) – dalej: k.c.